

ЧАСТ 2:

ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

Определянето на целите е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN, както и въз основа на предшестващите описание и оценка на потенциала на територията. Формулираните идеални цели са насочени към повишаване до максимална степен на потенциалните възможности на територията, като едновременно могат да бъдат използвани за индикатори при постигане на тези възможности (Част 5). Вzeti са предвид и оценките на експертите от екипа на проекта, както и резултатите от дискусиите на членовете на местния Консултативен съвет, дискутирани по време на проведените срещи.

Чл. 29. (2) Природните паркове се управляват с цел:

1. поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
2. предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
3. устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм.

Закон за защитените територии

Съгласно целите на управление при системата за категоризация IUCN, ПП “Беласица” отговаря на Категория V:

КАТЕГОРИЯ V – защитена територия с висока естетическа, екологична и/или културна стойност, и много често с голямо биологично разнообразие, управлявана основно с цел съхраняване на ландшафт и отдих.

Цели на управлението

Да осигури и поддържа състоянието на местообитанията, необходимо за опазване на важни видове, и/или физически характеристики на околната среда, където се изисква специфична човешка намеса и действия за оптимално управление;

Да подпомага научните изследвания и мониторинга на околната среда, като основни дейности, свързани с устойчивото управление на ресурсите;

Да определи територии за целите на общественото осведомяване и образование, за оценяване важността на местообитанията и работата на управляващите органи;

Да елиминира и впоследствие предотвратява експлоатацията или ползване, неотговарящи на целите на обявяване на защитената територия; и

Да осигури ползи за хората, живеещи в защитената територия, които отговарят и са в съгласие с другите цели на управление.

IUCN - Насоки за управление на категории защитени територии

Основният принцип е територията да бъде управлявана по такъв начин, че да се осигурява в дългосрочен план поддържане на хармонично взаимодействие между природа и култура, чрез опазване на ландшафта и продължаване на традиционното използване на земите, както на социални и културни дейности .

2.1.1. Определяне на дългосрочни (идеални) цели

На база всички констатации и оценки в Част 1 са формулирани главните цели, към постигането на които са насочени управленските решения и конкретните дейности на парковата администрация и др. организации, свързани с територията през следващите 10 години (Част 4). Главните цели са пряко свързани с основното предназначение на Природния парк „...да установи визията за земеползване, природозащита и екологично устойчиво социално-икономическо развитие, споделяна от основните заинтересовани страни в рамките на защитената територия, както и на прилежащите територии“ (т.0.3.).

С оглед на изработената „ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПРИРОДЕН ПАРК „БЕЛАСИЦА“ до 2030 г.“ са определени следните дългосрочни цели:

- 2.1.1.1. Опазване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие.
- 2.1.1.2. Постигане на баланс между опазване и устойчиво ползване на ресурсите.
- 2.1.1.3. Създаване на условия за развитие на устойчив туризъм.
- 2.1.1.4. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на парка.

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПРИРОДЕН ПАРК „БЕЛАСИЦА“ до 2030 г.“, изработена в рамките на Плана за управление е представена в СВИТЪК ПРИЛОЖЕНИЯ, Приложение № 2.2.1.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели (под-цели)

Второстепенните цели са определени, като „под-цели“, т.е. такива, които са пряко свързани със специфичните характеристики на ПП „Беласица“, както и с констатациите и оценките в Част 1, и чието постигане води до постигане и на определените по-горе идеални цели:

- 1) Запазване на съществуващите естествени местообитания и съобщества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС;
- 2) Опазване, поддържане или възстановяване на популации на индикаторни видове;
- 3) Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии;
- 4) Опазване, поддържане и/или възстановяване на ресурси;

- 5) Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на екологично устойчиви малки и средни предприятия, както и публично-частни партньорства;
- 6) Местните общности да могат да се възползват от възможностите и предимствата на природния парк;
- 7) Използване на граничното разположение и значимост на парка за привличане на туристи;
- 8) Експониране и опазване на културно- Историческите забележителности и фолклорно богатство;
- 9) Изграждане на широка обществена подкрепа за ПП, чрез въвличане на местните хора в обсъждане на важни за тях проблеми по опазване на природния парк;
- 10) Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг, с достъп на обществеността до информацията;
- 11) Системно обучение на постоянния персонал на парка и на доброволците;
- 12) Управление на туристическите посещения;

В *Таблица 49*, по-долу са определени и конкретни дейности на администрацията през следващите 10 г. за постигане на под-целите.

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

Успешното изпълнение на определените в т. 2.1. цели, обаче често се влияе от редица ограничения и заплахи, както от антропогенен, така и от естествен характер. Идентифицираните ограничения и заплахи и тяхната важност са посочени също в Таблица 49, като са отнесени към съответните цели.

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Степените на влияние на ограничението/заплахата, върху целите, са определени от експертите, разработили отделните части на плана за управление на ПП "Беласица". Оценката е формирана по точкова система както следва:

2.3.1. По отношение на влиянието на ограниченията и заплахите върху постигане на поставените главни цели:

3 т. Значително - ограничението/запахата е сериозна пречка, която вероятно ще играе роля през целия срок на изпълнение на Плана за управление

2 т. Средно - ограничението/запахата е важно, но може да бъде намалено или контролирано с течение на времето

1 т. Незначително - ограничението/запахата предизвиква загриженост, но вече е адресирано, чрез съответни управленски мерки

2.3.2. По отношение на териториалния обхват на влиянието на ограниченията и заплахите в парка:

3 т. Повсеместно – оказва влияние върху цялата територия на парка

2 т. Локално – оказва влияние върху определена част от парка

1 т. Потенциално – възможно е при определени ситуации да окаже влияние

2.3.3. Оценка на ограниченията и заплахите за предприемане на мерки в рамките на 10-годишен План за управление на ПП „Беласица“.

Оценката на ограниченията и заплахите, направена в Таблица 49, взема под внимание тяхната важност и ранг, определен по-горе, както и отговорностите на Парковата дирекция да се ангажира с тях. Последният аспект също е класифициран по ранг, както следва:

По отношение на степента на усилията за отстраняване на заплахата и доколко е възможно и реалистично тя да бъде премахната, оценката в Таблица 49 е извършена по точкова система, както следва:

3 т. - отстраняването на ограниченията/запахите са задача на Дирекцията на парка и е необходимо да бъдат предприети задължителни мерки за тяхното премахване.

2 т. - отстраняването на ограниченията/запахите не са задача само на Дирекцията на парка, но е необходимо тя да предприеме инициативи за тяхното премахване.

1 т. - отстраняването на ограниченията/запахите не е задача на Дирекцията на парка и изисква допълнителни проучвания и привличане на още инстанции и партньори, за да се предприемат необходимите мерки.

Ограниченията и заплахите с най-много точки са основа за определяне на приоритетите, описани в т. 4.1.

Таблица 49

Оценка на ограниченията и заплахите

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограничението и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
I. Опазване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие	1. Запазване на съществуващите естествени местообитания и съобщества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС ⇒ мониторинг на състоянието и промените чрез залагане на постоянни опитни площи по отношение разпространението на сибирската хвойна; ⇒ Прилагане на система от лесовъдски дейности, насочени към спиране на естествените сукцесионни процеси (провеждане на сечи с по-висока интензивност) в кестеновите гори, намиращи се в процес на замяна с бук. ⇒ Мониторинг състоянието на местообитанията. 2. Опазване, поддържане или възстановяване на популации на индикаторни видове	Тенденции от естествен характер				
		Намаляване на площта на кестеновите гори: ⇒ Климатични промени – засушаване и намаляване на устойчивостта на вида на болести и вредители. ⇒ Екологични фактори – естествен сукцесионен процес на заместване на кестена със съобщества от сциофилни видове – обикновен бук.	3	2	2	7
		Намаляване на площите на тревните съобщества по билните части на планината и заместването им със съобщества от дребни ерикоидни храсталаци - води до естествени сукцесионни процеси, свързани с намаляване на пашата и липса на пожари.	2	2	3	7

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограничението и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
	<p>⇒ Предотвратяване на рискове в планината, на браконьерство и нерегламентиран добив на ресурси (включително лов);</p> <p>⇒ Контролиране събирането на защитени растителни видове;</p> <p>⇒ Опазване на територии и местообитания, значими за индикаторните видове;</p> <p>⇒ Мониторинг на състоянието на популациите.</p> <p>3. Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии</p> <p>⇒ Определяне на мерки за райони, които са засегнати от антропогенна дейност (застроени територии, ерозираны терени и др.)</p>	Тенденции от антропогенен характер				
		<i>Свлачищата на подбилия път са потенциална опасност, както за нарушаване на ландшафта, така и за ползването му от туристи;</i>	2	1	1	4
		Ограничителни тенденции и фактори вътре в парка:				
		<i>Строежа на мини-вещове е потенциална заплаха за уникалния ландшафт при водопадите и по речните долини.</i>	3	3	2	8
		<i>Липса на ясни правила за режима за ползване на малки постройки/обекти - води до нарушаване на ландшафта и замърсяването на природата.</i>	3	2	2	7
		<i>Допускане на технологии и машини, които уплътняват почвите - води до увеличаване на повредите върху подраства и оставащия дървостой</i>	3	3	2	8

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограничението и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
		Ограничителни тенденции и фактори извън парка				
		Недостатъчна информираност на местните хора, посетителите и ползвателите за биоразнообразието и ценността на екосистемите – води до: ⇒ Браконьерство – лов, дървен материал ⇒ Замърсяване на каптажите; Пряко унищожаване на видове от територията.	3	2	2	7
		Недостатъчни финансови средства за дейности, свързани с устойчивото стопанисване на горските екосистеми.	3	3	2	8
II. Постигане на баланс между опазване и устойчиво ползване на ресурсите	I. Опазване, поддържане и/или възстановяване на ресурси ⇒ Възстановяване и устойчиво ползване на дивечовите запаси; ⇒ Определяне на нови форми на ползване на природните ресурси – боровинки, билки, култивиране на някои ценни видове, развитие на	Ограничителни тенденции и фактори вътре в парка:				
		Експертният опит на персонала е недостатъчен за ефективно управление на ползването на ресурсите на парка.	3	2	1	6
		Неефективни прилагани	2	2	1	5

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограничението и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
	екотуризм; ⇒ Определяне на места за бивакуване на берачите и мерки за сигурност на туристите.	<i>практики при ползване на ресурсите</i> - води до възникване на неустойчиви практики: ⇒ Вандализъм при събиране на кестени - кършат се клоните на дърветата. За събирането на боровинки сезонно се привличат берачи от други населени места – с ниско образование, без обучение за начина и без контрол за набраните количества.				
	2. Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на екологично устойчиви малки и средни предприятия, както и публично-частни партньорства ⇒ Обучение сред местните хора за развитие на екологично-устойчиви предприятия, с акцент финансиране на дейности; ⇒ Създаване на малки предприятия за преработване на селскостопанската продукция от региона; ⇒ Развитие на трансгранично	Ограничителни тенденции и фактори извън парка				
		<i>Социално напрежение, свързано с осигуряване на местното население с дърва за огрев</i> – води до конфликт и увеличаване на дела на незаконните сечи.	3	2	1	6
		<i>Негативните икономически тенденции довели до:</i> ⇒ увеличаване на интереса към ползването на дърва за огрев; ⇒ засилен интереса към добив на дървесината, с цел износ.	2	2	1	5

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограниченията и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
	сътрудничество; ⇒ Регулярни проучвания на общественото мнение на местните хора, с цел преодоляване на потенциални конфликти между хората при ползване на природните ресурси.	Недостатъчна правителствена подкрепа, информация, умения и достъп до финансиране и инвестиционни капитали за малките екологично устойчиви предприятия;	1	2	1	4
		Голям процент безработица, нисък жизнен стандарт - пораждат кражби и криминални прояви;	2	2	1	5
III. Създаване на условия за развитие на устойчив туризъм	1. Местните общности да могат да се възползват от възможностите и предимствата на природния парк ⇒ Организиране на информационни пунктове в населените места; ⇒ Разработване на марка/патент за предлаганите в района на ПП продукти и услуги; ⇒ Обучаване на водачи; ⇒ Изготвяне на интерпретативни материали за представяне на ПП.	Ограничителни тенденции и фактори вътре в парка				
		Недостатъчна проученост на интересите на посетителите – затруднява промяната на отношението на посетителите към защитените територии.	3	2	3	8
		Опасни участъци по маршрутите – води до риск от инциденти с посетители.	3	2	3	8

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограничението и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
	<p>2. Използване на граничното разположение и значимост на парка за привличане на туристи; ⇒ Развитие на трансгранично сътрудничество, чрез предоставяне на възможности за природозащитно образование и интерпретация. ⇒ Предоставяне на информация в Дирекцията на парка и на интернет страницата за изискванията на гранична полиция.</p> <p>3. Експониране и опазване на културно- Историческите забележителности и фолклорно богатство. ⇒ съчетаване на природата на ПП «Беласица» с културен и с балнеоложки туризъм (местност Рупите)</p>	Ограничителни тенденции и фактори извън парка				
		Неизяснена собственост на туристическите хижи създава несигурност у хижарите и липса на мотивация за инвестиране в тяхното подобряване.	2	2	2	6
		Неясна перспектива за собствеността и поддръжката на бившите застави - води до тяхното разрушаване.	2	2	1	5
		Слаба езикова подготовка на хората, които се занимават с туризъм	1	1	3	5
		Ниска атрактивност на музеите - поради състоянието на материалната база, начина на експониране, поднасянето на информацията и интерпретацията на фактите.	2	3	2	7
		Изискването за издаване на специални разрешителни от гранична полиция - води до сериозен проблем с достъпа на туристите до планината.	1	3	2	6

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограниченията и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
IV. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на парка	<p>1. Изграждане на широка обществена подкрепа за ПП, чрез въвличане на местните хора в обсъждане на важни за тях проблеми по опазване на природния парк ⇒ Изграждане на система от партньорства за устойчиви дейности между всички заинтересовани страни в прилежащите на парка територии ⇒ Обеспечаване функционирането на Консултативния съвет за парка</p> <p>2. Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг, с достъп на обществеността до информацията ⇒ Състояние на кестеновите и чинаровите гори; ⇒ Състояние на подземни и повърхностни води; ⇒ Състояние на консервационно-значими местообитания и видове; ⇒ Използването на природни ресурси и тенденциите при култивираните растения ⇒ Броя и влиянието на</p>	Ограничителни тенденции и фактори вътре в парка				
		Неефективна структура на управление и недостатъчна подкрепа от заинтересованите страни, води до неефективно опазване на природните ресурси;	2	2	2	6
		Недостатъчни бюджетни финансови средства за обучение на персонала и охрана води до трудности в управлението и обслужването на посетителите;	3	2	1	6
		Ограничителни тенденции и фактори извън парка				
		Липса на изградени местни структури за работа в партньорство затруднява изграждане на по-широка обществена подкрепа за ПП;	1	1	3	5

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите т. 2.3.1	Размер на ограничението или заплахата т. 2.3.2	Способността на ДПП за справяне с ограниченията и заплахите	Обща оценка на приоритета за ДПП
	<p>посетителите.</p> <p>3. Системно обучение на постоянния персонал на парка и на доброволците: ⇒ Обучение за провеждане на основни управленски задачи, включително природозащитно образование, екологичен мониторинг, работа с общностите, стопанисване на земите, възстановяване на местообитания и прилагане на законодателството; ⇒ Изграждане и поддържане на мрежа за участие на доброволци от местното население, за оказване на помощ при управлението на парка.</p> <p>4. Управление на туристическите посещения ⇒ Поддържане и изграждане на информационна система в парка; ⇒ Изграждане на туристическа инфраструктура (пътеки, места за почивка, изгледни точки, информационни табели и др).</p>					

2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ПРИРОДЕН ПАРК “ БЕЛАСИЦА”

По отношение на потенциалните си възможности, ПП „Беласица“ е многофункционален обект.

Оценката на изброените потенциални възможности е направена за всяка от функциите, в съответствие с определените цели. Тя е основа за определяне на програми и проекти в част 4, за балансирано реализиране на потенциалите на парка.

2.4.1. Природен парк „Беласица“ има потенциал за опазване и управление на естествени процеси в природните местообитания и местообитания на видове

В национален и международен план Територията на ПП „Беласица“ предлага условия за опазване на местообитанията на обикновения кестен, а в национален план и на източния чинар. Важно е значението и за опазване на местообитанията на буквите гори, на горите от воден габър, на водопадите, на средиземноморските гариги и псевдомквиеси. Външният облик на природата и ландшафта на ПП „Беласица“ предлага разнообразие, индивидуалност и красота, които са съществен фактор за осигуряване на продължително въздействие върху хората при техния отход.

2.4.2. ПП “Беласица” е обект за осъществяване на връзка с другите защитени територии в района, с цел опазване на богатото видово и генетично разнообразие.

Местоположението на ПП “Беласица“ позволява осъществяване на връзка между добре запазени природни местообитания и ландшафтни структури в Гърция и Македония, обмен на генетичен материал и запазване на популациите на бозайници и птици.

2.4.3. ПП “Беласица” е обект за провеждане на екологично-образователни и интерпретативни програми

ПП “Беласица” предлага богата и интересна информация за растителния и животински свят, както и за културно-историческото наследство и условия за нейното интерпретиране. Наблюдава се повишен интерес на местно, национално и международно ниво за подобни програми, било чрез формалната образователна система, неформално образование и обучение, или чрез свързаните ползи за здравето.

Дирекцията на парка може да служи за медиатор между научни и образователни институции, природозащитни организации, туристи, бизнес и местни органи на властта и като официална институция, която контролира опазването на природата

2.4.4. ПП “Беласица” е обект за развитие на устойчив туризъм на местно, национално и международно ниво

Територията на ПП „Беласица“ предлага условия за развитие на устойчив туризъм, които отговарят на разнопосочните интереси на българските и чужди туристи. Паркът е притегателен център за посетители в прилежащите населените места.

Съществуващият посетителски интерес е обусловен от възможностите, които защитената територия предлага, в съчетание с прилежащите територии:

⇒ Сравнително равномерно разпределени интересни маршрути, насочващи посетителите към всички части на парка;

- ⇒ Специализирани маршрути, свързващи места с биологично разнообразие, обекти на КИН, туристически обекти, панорамни погледни места и други;
- ⇒ Места за отдих;
- ⇒ Богатата информация, печатни материали и програми;
- ⇒ Богато културното-историческо наследство в прилежащите територии

2.4.5. ПП “Беласица” е модел за публично управление на защитена територия

Дирекцията на ПП “Беласица”, в партньорство с общините, местните неправителствени организации и местните държавни структури, може да играе важна роля в управлението на защитената територия, тъй като тя представлява източник на информация и може да съвмести изискванията на различните заинтересовани страни.

В момента дейността на администрацията все още няма достатъчна обществена подкрепа и разбиране. Настоящото ръководство полага усилия за прозрачност при управлението и неговото отваряне към широката общественост в района. Това дава възможност за повишаване авторитета на ДПП, за промяна на мисленето на хората и желание от тяхна страна да участват в съхранението на природата.

2.4.6. ПП “Беласица” е средство за устойчиво икономическо развитие на прилежащите територии, като предлага възможности за генериране на приходи за местните общности и като тристранна трансгранична защитена територия между България, Гърция и Македония

ПП “Беласица”, като защитена територия със запазено природно наследство, осигурява реални възможности за по-голяма продаваемост и по-висока цена на местни продукти и услуги, които отговарят на пазарните стандарти за автентичност и качество, чрез схеми за сертифициране и приемане на марки.

Развитието на алтернативни форми на туризъм, в съчетание с развитието на традиционните земеделски практики и възможности за предлагане на екологично чиста продукция, са предпоставка за икономическо съживяване на района.

Има възможност за представянето на Беласица, като българо-македоно-гръцка туристическа дестинация, като се обхване Македонското Подгорие, гр. Струмица, Дойранското езеро и езерото Керкини; Особен интерес буди линията „Метаксас“. Това обуславя засиления интерес на българите към посещения в Гърция и възможностите да опознаят нови природни забележителности в страната в близост с основния си маршрут;

Има потенциал за инициране на нови форми на ползване на природните ресурси, чрез програми на ЕС и стартиране на екологически устойчиви предприятия. Същевременно това е от изключително голямо значение за формиране на правилно отношение на местните хора към опазване на природния комплекс.